

Urednik izdanja:

Muhamed Zlatan Hrenovica

Izdavač:

Biblioteka grada Sarajeva

ŠTAMPA:

Biblioteka Grada Sarajeva

Lektor i korektor:

Emir Šaković

Recenzenti:

Mile Stojić

Enver Kazaz

Naslovna strana:

Indira Kaliman

DTP:

Alma Potura

Tehnički urednik:

Alma Potura

pjesme iz pouzdanih izvora

Emir Šaković

**Pjesme iz pouzdanih
izvora**

DRUGO DOPUNJENO IZDANJE
SARAJEVO, 2005.

PODNOŠIM UVODNI REFERAT

PAPAGAJEVA PJESMA

Budi se novi dan
kao u slikovnicama
budi se iza brda nasmiješeno sunce

bude se spavači
izlaze iz pidžama peru zube
zijekvaju slušajući radio

budi se Eichmann u piscu za djecu
samozadovoljno se proteže
trlja ruke
gleda na sat

budi se snajperist
u penzioneru sa devetog sprata
prije nego što krene na posao
pije dvije šoljice kafe

budi se ubica u porodičnom čovjeku
heroj se budi u marginalcu
general poslije bitke
budi dezertera u vojniku

budi se iz narkoze intelektualac
vadi ružin trn iz prsta vadi
mozak iz formalina

budi se zbog čokoladnih bombona
kurva u djevojčici

budi se navodno pozitivac u raju
negativac u paklu

bude se plemenita osjećanja u ljubavnicima
bude se ljubavnici u atomskom skloništu

budi se Taib Arnautović
jednog avgustovskog dana
dva mjeseca prije nego što će biti ubijen
izlazi da prošeta

budi se nada naravno
ona se uvijek budi pitajte
vaspitače bolesnike teologe
pitajte logoraše oni su
najbolji poznavaoци ljudske prirode

bude se pjesnici pisci
osuđuju krvoproliće pišu
nacionalne programe

šta se još budi
budi se
alkoholičar iz kome
čovjek uz budilnik
mladi naraštaj
priroda u proljeće
jedan prodavač rano ujutro
da bi mu u četiri poslijepodne
granata odbila noge
tv-gledalac u u fotelji
s druge strane okeana

kako već rekoh nada
ponos inat požuda snaga
potrebna za stoički gard
sezonska veličina u vječitoj nuli
Čovjek u čovjeku
Kerber u tzv. običnom građaninu
junak u kukavici i obratno

budi se kum mog oca
u krvavim čaršafima
teži za kilogram gelera

na poslijepodnevnoj sjedeljci
budi se nakratko iz zaborava
žena ubijena februara 1994.
u zadahu duhanskog dima
prevrće se po ustima poznanika

budi se potom još jednom
da se prevrne u grobu

bude se kao i prije
uplašeno dijete u mraku
neko rasturen u braku
kancer u tridesetogodišnjaku
u usponu i još mnogo toga
za što nikog nije briga

budi se iza grudobrana Hamlet
“ubiti ili ne ubiti”
pita se i gine

budi se učiteljica života
kasni na posao
turpija nokte za katedrom
dijeli prolazne ocjene

budi se crv sumnje
u zdravom organizmu
“pogriješio si pogriješio”
šapuće mu na uho

budi se djevojka koja će u Kanadi
pokušati sve da zaboravi

budi se Emir Šaković
traži sebe po sobi traži
kraj ove pjesme

podbočio je glavu rukama
bijelo gleda
čeka da deus ex machina
pokuca na vrata

PJESME IZ POUZDANIH IZVORA

JAVNA TRIBINA U LAS VEGASU

Mesar ex cathedra
govori o ekstrakciji
stranog tijela
iz organizma
stare dame kršćanke

Humano preseljeni
moji zemljaci
pjevaju sevdalinke
pod eukaliptusima

Mene
mene već tri godine
uz doboše i fanfare
na lancu vode na nebesa
pravo u krilo Bogu
koji me ne zove k sebi
jer me ne voli

Ponekad bježim od stvarnosti
Hoću da kažem sanjam
dragi doktori brigadiri članovi
vojno-ljekarske komisije
dragi moji
o sebi-pri sebi ljudi

Sanjam da sam
spakovao kofere
i korakom od sedam milja
krenuo na drugi kraj svijeta
da rep svoj uhvatim
tu na kućnom pragu

Sanjam da sam stigao
u Las Vegas
Javna tribina
ispred kockarnice
sa neonskom reklamom
Čovjek koji je
preživio apokalipsu
govori na temu
Humanizam i kraj milenija

“Poštovani
vlasnici aviona
limuzina nekretnina
bušotina i konkubina
dragi gosti
prijatelji Billa Gatesa
molim za trenutak pažnje
Budući da ne bih htio
da ikome solim pamet
biću veoma kratak
Iz vlastitoga iskustva
koje nije ništa manje
vrijedno od vašega
želim da kažem sljedeće
Najvažnija stvar
najvažnija stvar

na svijetu je žena
Prijatelj je pravi
suhog zlata vrijedan
Novac jeste važan
ali u novcu sve nije
Eto to je najvažnije
Molim vas bez zvižduka
i dobacivanaja
U redu neka sam
neka sam seljak i glupan
dozvolite da završim
Samo još ovo da kažem
Najvažnije je u životu
poštenje dobar ukus
i naravno šala
Eto toliko i hvala”

MIŠJA GROZNICA

Preživio sam iperit i hlor
postao imun na mišomor
privikao želudac na otpatke
privikao pogled na rešetke privikao
mozak na eksperiment

Moguće je priviknuti se
moguće oguglati

Teorije koje kažu suprotno
ne vrijede koliko
moj jutarnji obrok

Mišje srce nije tako slabo
moguće je u njeg sabiti
desetke žestokih osjećanja
a da ne pukne
Molim da se ova činjenica
uzme u obzir
Od kapitalnog je značaja za mišologiju

Ni sam ne znam kako ali
preživio sam

Nisam ja nikakav ibermiš
Jednostavno imam
malo više sreće malo
više strahova od drugih miševa

Strah me je recimo fosgena
Strašan otrov
Kažu da ubija polako
Lomi principe
otuđuje od biti
Poslije njega je teško
sebi u oči pogledati

Nadam se da će me zaobići
takva sudbina
Ostaje samo da čekam

Miran sam
Ne trčim panično po kavezu
ne cvilim

Navečer proturim njušku kroz rešetke
i maštam

Miran sam
Hipertrofija mozga omogućila mi je
da spoznam mnoge stvari

Sarajevo, 1994.

NEBODERI I ZVIJEZDE NAD GRADOM

Sjedimo na balkonu pijemo
takmičarski pijemo ruski
Horizont gori u stotinu boja
Georg Trakl je bio slikar

Odavde sa trećeg sprata
brojimo vatre u daljini brojimo
sekunde do kraja stoljeća
"Da smotamo travu Šakoviću
Hvala neću
Vjera mi zabranjuje
Slušaj šta mi na um pade
Slučajno mi na um pade
Da je Hitler zauzeo Moskvu
uništio bi je
do posljednje flaše votke
Šta se smiješ
I Lenjingrad bi uništio
Do zadnje *Moskve*

Vidi sad jarane
-nastavljam tiradu-
ovaj neboder preko puta
Petnaest spratova puta
četiri stana na svakom spratu
jeste šezdeset stanova
puta u prosjeku tri stanara
jeste sto i osamdeset
mučenika čitav bataljon
kula babilonska zavičajnog slenga

Jesam matematičar”

Zvižduk potom prasak
“Nije granata nego himen
predsjednice kućnog savjeta”
“E da jednom prestanu Gorčine
Dobro ti je to s himenom
Ne nagingi se preko te ograde
Jesi me čuo čovječe
Prenisko je da se ubiješ
Ostaćeš - ne daj Bože - živ
Sjedi jesi čuo”

I on sjeda
Nazdravljamo i ispijamo
za glinene golubove u nama
Skupa buljimo u noć
Armirani beton
propinje se u nebo
a gore visoko iznad gore visoko gore
zvijezde

sijaju iznad neba

TRI BILJEŠKE IZ DNEVNIKA

MRAK

U sobi je bilo tamno kao u komori.
Okupili smo se oko titravog
plamička svijeće kao insekti.
A onda je soba najednom zasvijetila.
Protrljavši oči, zurili smo u ekran
i pokušavali se prisjetiti
imena fantazmagorične zemlje
u čijem su srcu ležale
ruševine grada sa slavnim mostom.

PRIMIRJE

Čučim u rovu
i grančicom skidam
blato sa čizama.

Na drvetu pored mene
pjeva slavuj.

Prisjećam se kako
ginu pjesnici:

U Remarqueovom romanu
vojnika,
izmučen godinama rova,
ugleda ptičicu na grani.
Poželi da je naslika,
uzima svesku i olovku.
U zanosu se uspravlja
da je bolje vidi.

I metak mu raznosi glavu.

VIVA LA MUERTE

Pili smo pivo, a on je pričao
kako je tipu pucao u glavu:
“Treb’o sam pištoljem,
ne automatom.
Bolje je okruglo zrno,
prsne tintara k’o lubenica”.

Jednom smo
-prisjećao sam se-
skupa gledali crtane filmove.
Svaki put kad bi dvije vjeverice
prevarile Paju Patka,
lice mu se krivilo
u infantilni osmijeh.

NOKTURNO

Počecu s opisom neba
Boje je indiga
osuto zvijezdama
Zvijezde su boje zlata
Za njima pjesnici
čeznu u sonetima
Toliko o nebu

Sada ću reći
nekoliko riječi o sebi
S rukama pod glavom
ležim pod krošnjom
Nemam sluha za liriku
uši su mi pune
krikova i eksplozija
Zrikavci u tami
sviraju večeras
pogrešnom čovjeku
pod pogrešnim nebom

Na nogama su mi
neprijateljske čizme
Čovjek do mene
nosi adidas patike
Pravda je na našoj strani

Za pet minuta
nastavićemo kopati
Do jutra će rovovi
biti duboki kao grobovi
Noć je topla

odmaramo se

Dvojica pričaju
o paprikama iz zavičaja
Pravda je na našoj strani
neko je spomenuo Čečeniju
Neko je prije rata
razdjevičio komšinicu
Bilo je čujem
krvavo kao u Vijetnamu

Za pet minuta
nastavićemo kopati
Umoran sam kao pas
Zatvaram oči i vidim
tamo negdje u daljini
vidim sebe
osam godina starog razdraganog
Trčim po stanu
sa igračkom kalašnjikovom
poklonom od oca koji se
upravo vratio iz Iraka

Beskrajno radostan
pucam pucam pucam
na sve što se miče

PJESMA IZ POUZDANIH IZVORA

Na azurnom nebu jata aviona
Čeka se politička odluka

Iz pouzdanih izvora saznajemo
da Pentagon posjeduje leteći tanjir
Prema nepotvrđenim informacijama
iz letjelice se mogu raspoznati
činovi na ramenu napadača
Generalštab armije izvještava
Oslobođeno je novih tristo
kvadratnih metara teritorije
i zaplijenjena velika količina
materijalno-tehničkih sredstava
Agresor je u paničnom bijegu

Kažu da je Jacques Cousteau
prešao na islam
provjeravajući Allahovu objavu
tamo negdje u Crvenom moru
Neil Armstrong je čuo ezan
na mjesecu
Od tada navodno klanja
pet puta dnevno
Prisustvovao sam sinoć raspravi
Komandir jurišnog voda se kladio
sa vojnikom studentom
u šteku cigara
da se u Knjizi pominju četiri
maksimalno pet pejgambera

Starac iz nebodera sada živi
kod sina i snahe u centru grada
Kada mu kostobolja dozvoljava
sluša sve moguće radio-stanice
Ponekad čita knjige i žali za
posljednjim izdanim bosanskim kraljem

U stanu preko puta je čovjek
koji ne vjeruje u sve što se dešava
Dok pravi pitu žena mu drži govore
o vojnoj strategiji i kontrašpijunaži
Za nekoliko sekundi na red će doći
masonske lože lobisti i lobiji

Njihova kćerka ima velike tužne oči
Priča mi o hollywoodskom filmu
u kojem smo sinoć spomenuti
priča da je jučer na ulici vidjela
čovjeka kao od majke rođenog
Samo u čaršaf umotanog
Ličio joj je na Mahatma Gandhija

Ludnica je zauzeta na početku
Još uvijek je neprijateljsko uporište

KRALJ UNDERGROUND

Šta mogu,
jednostavno nisam bio za rat.
Nemam dara ni za heroja ni za ubicu,
pa sam paralelno studirao
glumu i medicinu
sve dok nisam sakupio
dva toma papira u kojima mi se
izričito zabranjivalo rukovanje oružjem.
I tako,
ti Pacijentovi memoari su mi omogućili
da umjesto dobrog komandosa Švejka
postanem noćni čuvar
u magazinu ratnih rezervi
u bivšoj samoposluzi ispod
jedne od ulica u strogom centru grada.
Sebe sam u šali prozvao
Kraljem undergrounda.

A Ona,
glavni sporedni lik ove priče,
bila je divna cura.
Zaista za jednokratnu upotrebu.
Kao i ja, uostalom.
Svake dvije minute
haubice bi zatresle zemlju
do sedam stepeni Richterove,
zatreptale bi neonke nad nama,
a iz stropa je ispadalo nekakvo iverje.

Nestalo bi struje
i tek je onda bilo romantično.
Mislim na svijeće
i "šampanjac" *bakarska vodica*
kom je davno istekao rok upotrebe.

I (opet) tako,
tresli smo jedno drugom
trunje iz kose, a njezina ručica
izbrojala je na meni sedam pari rebara.
"Mora biti malo više.
Broji ponovo", rekoh
i taj put je ruka klizila odozgo,
od ključnjače prema pupku,
i još niže dolje,
tamo gdje se lako broji.

Magazin je bio pun mačaka.
Parile su se tamo među vrećama
s krompirom i USA brašnom.
Urlikale su i zavijale toliko
da je u poređenju s njihovim
naš porno bio s isključenim tonom.
Jednom su -to je jedino objašnjenje-
oborile gomilu naslaganih vreća.
Oblačili smo se kao na uzbuni,
ona se polugola sakrila u WC,
a ja sam morao ponovo slagati
Ujka Samov flour powder od 50 kg.
"Ne boj se, Ophelijo", rekao sam
vrativši se sav bijel u kancelariju.
"Ne da tebe nikom tvoj mlinar".

Legli smo potom na kauč
da pušimo cigare i jedno drugom
čitamo laži kao bukvar.
A ako je potrebno poentirati priču,
kazaću onda još i ovo.
Gore nad mojim hadom neko je te noći
sasvim sigurno izgubio glavu.
I možda su ga strpali u jednu
od vreća za leševe od debelog papira,
kijih je u magazinu bilo više
nego onih s krompirom i brašnom.

PREGOVORI S DUŠOM

Skupljena u patetičnoj pozi
obgrlivši koljena rukama
duša se zavukla u čošak
Šuti izbjegava razgovore
sažaljeva samu sebe

Da je odobrovoljim
ponekad joj nabavim rakiju
okupam u pivu
To je malo umiri razgali

pa se razbrblja
o propuštenim šansama
o knjigama pročitanim u kasarni
zapliće jezikom
skida se gola
pokazuje modrice od detonacija
Onda više ne može da stoji
pa je nosim kući preko ramena

Kada se probudi kaje se
psuje sebi majku budalastu
i opet nastavlja po starom

Navečer ne može da zaspe
Razmišlja o budućnosti
okreće se s boka na bok
"Spavaj mirno dušo moja"
pjevam joj uspavanku

S vremena na vrijeme
htjela bi na nebo
Umišlja da je tamo bolje
traži pištolj moli
“Daj pištolj kad ti lijepo kažem”
Govorim da bi se brzo pokajala
da bi joj se mnogi smijali
izmišljali da je oboljela još davno
da bi joj sem toga
gore bilo prevruće
ali ne pomaže

“Šta bi da si kao tolike druge
-ponavljam joj uporno-
otišla na onaj svijet
Sigurno se ne bi snašla
u novoj sredini
Možda bi se Azrail zabunio
pa te odveo u džehennem
šta bi onda

Šta si se raspekmezila
Hiljade je takvih kao ti
Imaj na umu da uvijek
ima gore od goreg
Razvedri se

Nađi dušu sličnu sebi
radi nešto
Ne opterećuj se toliko završičeš
u bolnici za duševne bolesti
Razvedri se

Zamisli ljepše sutra
rasporedi vrijeme
Isplaniraj svoj život
godinama unaprijed”

**NEOBIČNO JUTRO
LJETA GOSPODNJEG 1996**

Jutro je
Jeste neobično je
Umjesto metaka
na krovu zvoni čekić
Čovjek u plavom odijelu
vadi ekser iz usta
da spomene nečiju majku

Nad mojim rodnim gradom
sunce već uveliko sija
Ljudi su u uredima
Za mašinama

Ja sam u krevetu
Zurim u plafon
Dramatična scena
Sa mnom umjesto
sa Clint Eastwoodom
u glavnoj ulozi

Sklopio sam oči
a film se odmotava
Počinje retrospekcija

Masakr
maskirna uniforma
druge ljubavi
velikodržavni planovi
prve ljubavi
fudbal
skupljanje sličica
samoupravljanje
šlauf peraja plivanje
s ocem u dubinu
protjerivanje
iz majčine materice
u neizvjesnost
I tu je kraj i trenutak

da se vratim
u sadašnje vrijeme trpno
sa četvoro širom
otvorenih očiju

Evo me sjedim
ljeta Gospodnjeg 1996
na kauču
Kafa je gotova
Pod rukom šušte novine

O Bože
Milostivi Samilosni
koji sve vidiš
i koji sve znaš
a vladar si sudnjega dana
da li će za mene
ovog ljeta
u ovim oglasima
biti ikakvog posla

SJEĆANJE NA BUKOWSKOG

Dragi Hank,

Nakon nekoliko godina
čitam sinoć ponovo tvoje priče
i padne mi na pamet
jedna davna pijanka.
Tad si još uvijek bio
na ovome svijetu.

U stanu punom levata
zatekao se i nekakav
blazirani tip, "pisac",
koji te je imitirao.
Bio sam previše mlad
da bih ga ignorisao
i ubrzo su me svi prisutni
zamrzili zbog cinizma.

Krenuo sam iza ponoći.
Pješice, svo vrijeme pušeći.
Sa oboda grada
-još se dobro sjećam-
odjekivali su rafali.
Narednih dana
iza novinskih naslova
vrištali su uskličnici.
A onda je počela klanica.
Putovanje na kraj noći.

I nekako si pao u zaborav
pored svih tih riječi kao:
sloboda, pravo, genocid...

Okrenuli smo se
na drugu stranu.
Prema istoku Evrope.
Hiljade stranica o mucu:
Babelj, Joseph Roth i Milosz,
koji je poslije završio
tamo kod vas u Kaliforniji.

Znaš šta, Hank.
Bili su tako pametni
tvoji stari i stara.
Ne znam koliko si razmišljao
o tome kako bi nadrljao
da su ostali u Evropi.
Nijemac, dvadeseto godište.
Idealno topovsko meso.
Zamišljam te ponekad u Staljingradu
pod šljemom Wehrmachta.
Zahvali roditeljima,
mogao si i gore proći.

Zahvali roditeljima.
Oni su ti omogućili
viski, pivo i one
-kako kažeš-
kurve i luđakinje,
oni su ti omogućili slavu,
pisma poštovalaca
i alkoholizam
s pogledom na palme i Pacifik.
Alkoholizam u paklu
ipak malo izdržljivijem
nego u ostatku svijeta.

IMA DANA KADA PREDUZMEM ODREĐENE KORAKE

Ima dana kada razmatram
suštine sa idiotima
kada u slonovsko uho
zabadam nježnu riječ
kada razgovaram sa zidovima

Ima dana kada slušam
kanarinca iza rešetaka
Dok cvrkuće govorim mu
o mogućnostima pjevanja
nakon Auschwitza

Ima dana kada u meni
raspravljaju mudrac i luđak
Antologijske replike
antologijski nesporazumi
obavezni konsenzus
u marginalnim pitanjima
“Slažemo se obojica
Idi u granap i kupi
hljeb jogurt i 20 dkg sudžuke
Imaš našu bezrezervnu podršku”

Ima dana kada se poslijepodne
oduži do u beskraj
Tad mi se u glavi sastanu
pragmatik zavodnik lakrdijaš
početnik neradnik lisac
potencijalni prozni pisac
demobilisani vojnik
musliman i agnostik
i još neki zvani i nezvani
pa se u meni nadvikuju
sve do večeri

“Ostavi majmune Heideggera
Razmišljanje inhibira
Praviš zidove oko sebe
Čitaj Sheldona
Budi kao njegovi junaci
ako hoćeš da uspiješ u životu”

“Pusti tu curu
previše misliš o njoj
Kurva obična
Nije tačno ta je cura zlato
Vidjećemo”

“Vjeruj ljudima
Ni slučajno
Ljudi su govna
Nismo baš svi sigurni
Ko bi ga znao
Glasajmo gospodo glasajmo”

Ima i dana kada me
sve to zamori pa
preuzmem određene korake
Kupim nekoliko flaša pive
i napravim u sebi potop
Obično ne preživi niko
sem šaljivdžije
koji

kupi još nekoliko piva
i pozove prijatelje
da se zezaju
na sat dvjesta s mjesta

SAVJETI PORT-PAROLA FILOZOFA

Šetam alejom
nekadašnjom linijom fronta
Sa mnom je i filozof
Iza očiju i čela
Moj port-parol
još iz vremena rata
Savjetuje da se okanem
šutiranja konzervi i pikavaca
da pogledam oko sebe
da razmislim još jednom
o vječnom
obnavljanju života

Nagovorio me je već
da se osmijehnem
srednjoškolcima u kosmičkom
zagrljaju na klupi
da oslušnem povjetarac
u krošnjama i pjesmu navijača
huk iz pravca stadiona

“Otvori oči mladiću
Oko sebe
u životu koji ponovo
počinje da buja
možda pronađeš lijek
čudotvornu travu
protiv otrovnih uspomena

Povadi iz sebe
otkinute dječije noge
Ispumpaj višak krvi
istruhnućeš od vlage
Sakupi lobanje i ruine
Daj ih pametnijim od sebe
piscima historičarima
Pretijesno mi je nekad
u tvojoj glavi i neudobno
Postaću nenasan
i počecu da te mučim
Učiniću te starcem
prije vremena

Slušaj šta ću ti reći
Nabavi walkman
Obuci bermude
Posvađaj se žestoko
sa neznalicama
i takvo iskustvo vrijedi
Pljuni u ekran i psuj sudiju
ako misliš da je zaslužio
Izgovori što brže možeš
naopačke Popokatepetl

I na kraju
pusti me da se odmorim
Dosadio si mi
stvarno si mi dosadio
sa quo vadis
i sličnim pitanjima
Kao da je to najvažnije”

JOŠ JEDNOM I JOŠ JEDNO RAZMIŠLJANJE O ČOVJEKU

A sada čitaoci moji lijepi
Homere slijepi i ostali
idemo in medias res
Radi se o opštem mjestu
Slušajte

Tema književnosti je čovjek
Zato što je čovjek mjera svih stvari

Mjera svih stvari je proizvod
ljubavi žene i muškarca

A ljubav žene i muškarca je
u interesu svake vojske
budući da je čovjek
prije svega
biračko tijelo u uniformi

Biračko tijelo u uniformi
kako to gordo zvuči
Glava usta ona stvar
jedan par ruku jedan par nogu
i dva para očnjaka
koji su se smanjili
tokom evolucije
osobito nakon francuske revolucije
izuma makrobiotike
i vegetarijanstva
što naravno ne znači

da ne mogu narasti ponovo
svaki put kada
legitimni predvodnik kaže
da je krdo ugroženo

Nastavimo filozofirati
Čovjek je veoma star
Tako kažu naučnici
Bog je također u godinama
Šta je starije čovjek ili Bog
šta je starije kokoš ili jaje
Ne znam i ne zanima me
zanima me je šta je skuplje
kokoš ili jaje

Skuplja je kokoš
Kokoš je danas veoma skupa
Kokošji život je veoma jeftin
I život čovjeka je veoma jeftin
Šta je jeftinije
život čovjeka ili život kokoši
- pitanje je sad

Pitanje je dragi čitaoci
upućeno vama

Dovršite ovaj tekst
Ako želite i ako ste
nakon svih ovih godina
još uvijek
pri zdravoj pameti

NA TRŽIŠTU SAVREMENE POEZIJE

Na tržištu
savremene poezije
-prenose jutros
sve svjetske agencije-
javlja se potreba
za uzvišenim osjećanjima

Ove stihove
pišem za žene
za biznismene i mecene
pišem za sve besposlene
uključujući tu i mene

Na tržištu
savremene poezije
pjesnici pišu
jedan drugom recenzije
Pjesme su adresirane
na sve zainteresirane
mada takvih nema
jer su nakon
osmočasovnog rada
svi zainteresirani zauzeti
čitanjem štampe
i gledanjem televizije

Za okruglim stolovima
na prigodnim simpozijima
vode se rasprave
podnose referati
Među stručnjacima
tokom izlaganja
dolazi do izvjesnog neslaganja

Jedni tvrde da je pjesnik
smiješan kao slikar
operski pjevač
ili violinista
smiješan kao baletan
kao Petar Pan
Uz to i demodiran
jer nije kao crni košarkaš
do glave obrijan
niti optimističan
kao ljubitelj yeah yeah muzike

Drugi kažu da pjesnike
ipak treba
stavljati u udžbenike
Ni sami ne znaju zbog čega
ali ipak treba

Neka ih tamo
Ne traže hljeba

POSLIJERATNI PUTOPIS

Autobus vozi polako.
Ispod ceste je zaljev obasjan mjesečinom.
Vozač u kasetofon stavlja
kasetu s patriotskim pjesmama.
Tisućlječna uljudba, predziđe kršćanstva
- pomišljam cinično.

Na pučini ribarska barka,
pun mjesec nad zaljevom.
Prizvana prizorom, izranjaju sjećanja.
Iza sedam mora, iza sedam gora je
Novi Zeland i sinovi i kćeri gazde Mate
kod kojeg sam ljetovao kao dijete.
Stara škrtica je u međuvremenu
sigurno umro od gladi.
Jarek, mali poljak iz Krakova,
on je vjerovatno živ.
Upoznao sam ga dolje
u ovom mjestu pod cestom
prije skoro dvadeset godina.
Crtao je tenkove sa petokrakama
i znao sve o Titu i partizanima.

Sljepočnica kucka od staklo.
Udar na krivini
iz glave izbacuje djetinjstvo.
Misli se vraćaju pod opsadu.
Zaviruju u duboku bijelu
kuharevu cipelu
pored hotela Nacional,

punu zgrušane krvi.
Naredni udar odbacuje ih
tristo kilometara na sjever.

Depresivna ravnica, kloparaju točkovi.
Voz ulazi u predgrađe Osijeka.
Sa mnom u kupeu bračni par.
Ona zgodna, vrlo prijatna.
On (litar konjaka u sebi
za nepunih sto kilometara)
otvara prozor kupea i viče:
Evo Zagreba, sunce ti tvoje!
"Čuj, Obrezani, ideš s nama
u Splendid na piće".
"Važi, gospo`n Neobrezani.
Oprostite zbog rječnika, gospođo".

Na željezničkoj stanici
sa kondukerom mu pomažem
da izađe iz vagona.
Izmjenjujemo adrese na peronu.
A dva sata poslije sjedim
sa društvom pored rijeke.
Trpim ispitivačke poglede na licu,
jer sam nakon četiri godine
upravo stigao iz pakla.

TRI SUDBINE I OPIS NEBA

Na radiju ništa novo
Peace agreement
hapšenja ratnih zločinaca
Skoro čitav sat
u tupoj nepomičnosti mijenjam stanice
nadajući se nekoj Waitsovoj
ili MacGowanovoj pjesmi

Zanimljiv tekst u novinama
O Miloševićevom sinu
Uz pomoć policije
u svojoj diskoteci je pretukao
čovjeka koji ga je krivo pogledao

U prozoru blješti nebo
Bolnički bijelo
Bez ijedne ptice

Vrtim po glavi rečenice
iz sinoćnjeg razgovora
sa školskim kolegom
koji je stigao iz Italije
Zadnji put smo se vidjeli
prije pet godina
u metežu i pucnjava u centru grada
Poredim svoj život sa njegovim
Svoj i njegov sa životom momka
koji je poginuo
nekoliko dana prije kraja rata

Ljudska sudbina je jednačina
sa previše nepoznatih
Jedan nije bio tu
drugi je poginuo u ratu
treći
on o svemu tome piše

Upravo podiže
glavu i opisuje nebo
Opisuje ga
rječnikom meteorologa i spikera
jer jedino se tako ne stidi

Oblačno sa povremenim padavinama
Ako se poboljša
bezbjednosna situacija
lastavice stižu na proljeće

ALISA I EMIR U ZEMLJI ČUDESA

Alisa se gleda u ogledalu
Emir drži cigaretu
u uglu usta
priča dubokim glasom
šali se na svoj račun

Alisa se gleda u ogledalu
U crnoj je suknji i čarapama
Emir je obukao novo odijelo
stavio kravatu
Otvara vrata i vodi je
u avanturu života
nosi je u naručju
preko minskih polja
pokazuje joj rijeke i mostove
i zalazak sunca
na granici Istoka i Zapada

Prolaze pijacom
Emir nagovara trgovca
da mu proda
dva mačka u džaku
po cijeni jednog
Trgovac nije nimalo naivan
Nimalo

U zemlji čudesa
žive šverceri debelih
izbrijanih vratova
U njemačkim limuzinama

voze se u bolje sutra
U zemlji čudesa
kada nekoga častiš
nisi glupak nego humanista
Emir kaže da živi
u malom gradu velikih ljudi
i misli da to nije
potrebno objašnjavati

Alisa se osvrće oko sebe
pita gdje ima dobar restoran

“Alisa
na arapskom Emir
znači plemić
Nisam baš bogat znaš
U mom emiratu nema nafte
Biću galantan
i dozvoliću da me častiš
I pomenuću te jednog dana
u ljubavnoj pjesmi
U rimovanom stihu
pomenuću tvoje
oči čudne boje

Iako baš i nisam
romantičan znaš
plaćam večeras
šest Cigana s violinma
Idemo u restoran
Pun sam ko brod”

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST

Jučer
3 oktobra 1997 godine
u prijepodnevnim časovima
Emir Šaković
bosanski državljanin
sa stalnim mjestom boravka
u Sarajevu
pokušavao je dovršiti
priču pronađenu
u ladici pisaćeg stola

Budući da mu pisanje
nije baš išlo od ruke
(pušio je dvije cigarete po rečenici)
Šaković je nakon izvjesnog vremena
napustio stan i uputio se
u nepoznatom pravcu

Pored robne kuće
pomenuti je sreo bivšu curu
koja ga je pitala
šta ima novo

Nije bilo ništa novo
To je rekao i
starom poznaniku
na kojeg je nabasao
stotinu metara dalje
te zajedno sa istim
svratio u obližnji café

U kraćem neformalnom razgovoru
bilo je riječi o pitanjima
iz domena političke stvarnosti
nakon čega je takozvani Šaković
bez ikakvog povoda
psovao
legalno izabranu vlast
te pričao viceve
o Predsjedniku zemlje

Mladi literat je potom
pozvao konobaricu
platio
i krenuo u obilazak
historijskog jezgra grada

Bilo je hladno
Vjetar je po ulici
raznosio lišće i otpatke
Mladi literat je podigao
kragnu vindjakne
i uvukao ruke u džepove
Na olovnom nebu
zakreštale su ptice
i nekakav težak osjećaj
rastao je u njemu
kao tumor

BILANS LJETNE NOĆI

Tankujem se pivom
i gledam tv-emisiju o ajkulama.
Još malo pa će ponoć, zapisujem
šta se događalo danas,
tu oko mene
i u svijetu.

Evo ovako,
taksativno samo:

U Njemačkoj iskočio voz iz šina,
preko sto mrtvih,
na Kosovu ponovo masakri,
Džebra Ibrahim Džebra,
tako se zove pisac,
Iračanin palestinskog porijekla, čitao sam
nekih deset minuta, negdje sam
bio, nešto sam psovao, neko je
čitav minut visio na zvonu i nisam
otvarao jer mi se nije dalo
o-tva-ra-ti u-sta.

Urbi et orbi:
ja sam umoran i otrovan čovjek.
Jeste, priznajem
da sam se zagnojio od ljepote,
da sam kroz prostrijeljenu lobanju
vidio poštara koji mi donosi penziju,
priznajem da sam *sintelanom*
zalijepio slomljeno srce
i priznajem da sam običan
magarac među škorpionima.

“Labilan si ti”.
“Nisam, prođi me se”.
“Labilan si, labilan”.
“Ti si glupan”.
“Opet si pijan, propalico.
U bolnicu pa se liječi”.
“Evo ti biser, svinjo, podigni ga,
pojedi pa poseri”.
“Znači, tako ti meni”.

Upravo tako.

Ne.
Ne tako.
Uopšte nije tako.
Ja sam “sjajan” čovjek.
Ja sam optimista veliki.
Idem -znate- uskoro u Sloveniju,
na festival poezije,
poezije i vina -kako stoji na pozivnici-

i pišem zato prigodnu pjesmu

pod naslovom "Moja zamlja".
*Moja zemlja je najljepša na planetu.
U njoj ptice cvrkuću na drvetu,
u njoj pčele lete od cvijeta ka cvijetu.
U mojoj zemlji živi najviše razbojnika
po kvadratnom kilometru na svijetu
Ziheraša i seljačina
kao malo gdje na planetu.*

Rimujem tako rimujem,
a onda me najednom
plavi
takav val gađenja
da bih najrađe otrčao
do klozetske šolje i,
da kojim slučajem mogu,
ispovraćao
ovaj
višak historije iz želuca
koji mi već godinama
zagorčava život.

OTVORENI DEMOKRATSKI DIJALOG

Rekao sam da pravi pjesnici
ne pišu poeziju.
Znam da je zvučalo banalno
i da su svi mislili da se opet izmotavam,
ali stvarno mislim da je tako.

Rekao sam još da ja u stvari
(mada ljudi ne misle tako)
ne znam pisati poeziju,
ali da postoje pravi pjesnici,
i pomenuo sam dvojicu.
Prvi je iz Sarajeva, zove se Midhat Adilović
i ima opasan nadimak – Kobra.
Drugi je Robert Mitchum,
čovjek kojeg su prijatelji zvali pjesnikom
i koji je za svoje lice rekao:
“Ajkula kojoj su prebili nos”.

Onda se našao mladi dežurni cinik
(baš onakav kakav sam i sam
bio prije deset godina)
i rekao da sam romantik,
a ja sam to prečuo i odgovorio
da je moja najveća greška u životu
to što sam uistinu povjerovao u književnost.

Zatim smo se vratili na politiku,
i rekao sam jednom tipu:
Druže zoon politikon,
političar ne mora nužno biti kurva.
Neki od njih su čak ušli
u antologiju humanosti:
I have a dream (Luther King);
Ich bin ein Berliner (Kennedy).
Obojica su -sad mi pade na pamet- ubijeni.

Onda sam pustio da drugi pričaju.
Pa su onda drugi pustili mene da pričam.
Pa su mi odjednom svi prisutni
počeli ići na živce.
Pa sam počeo da ih zbunjujem
iz čistog pasjaluka.
Pa su neki vjerovatno pomislili:
S ovim Emirom uopšte ne možeš pričati.

Potom sa izložio svoju teoriju ljudima.
Od deset ljudi, pet su loši,
samo ako im se dozvoli da budu.
Od ostalih pet, trojica nisu loši. Ali ni dobri.
Svaki deveti čovjek je solidan,
a svaki deset pravi.
Mislio sam da zbog svakog desetog
vrijedi živjeti, više ne mislim.
Ne šalim se. Ne šalim se ni kada kažem
da nešto nije u redu sa današnjim
vremenom:

strašno je nepopularno govoriti istinu.
Razočaran, ja? Nikad.
Lukavstvo je osobina inferiornih,
ali izgleda da jedino inferiorni
znaju zašto su se rodili
U životu ne pobjeđuje ni dobro ni zlo,
pobjeđuje osrednjost.
Umjetnik je čovjek prošlosti
okružen makrobiotičarima koji znaju
da je besmrtnosti istekao rok trajanja.

Nietzsche je mrtav, za Boga još
nisam siguran.
Da li vjerujem u ljubav? Ma...ne vjerujem.
Ja razočaran?
Razočaran je onaj koji te je napravio.
Život je klopka, obaveza;
smisao života je preživjeti.
Winston Churchill: "S vremena na vrijeme
čovjek se spotakne o istinu,
ali se ubrzo sabere i nastavi dalje".

Eto.

Ispijao sam kafe, slušao, pričao.
Nema valjda potrebe da kažem
kako mi je bilo dosta samog sebe.

PISATI U TEŠKIM VREMENIMA

za Jelenu i Saleta

Uskoro
još ne znam kada
u svakom slučaju uskoro
objavljujem knjigu pjesama
Već vidim kako me
na ulici vuku za rukav
Dijelim autograme
a teret slave
lagano me slama

Tako je to danas
kada se objavi knjiga pjesama
Fotografi za petama
svakog prvog u mjesecu
u ljubavnim aferama
divlji život piće i skandali
Zato unaprijed molim
da mi se halali
poetis omnia licent

Ne brinite
Dobiću od izdavača pare
i vratiću vam dugove
Ostatak ću uložiti u budućnost
Otvoriću kafanu "Kod književnika"
raj za ljubitelje umjetnosti
svih uzrasta i zanimanja
Pozivam sve slobodoumne

da se šalimo na račun vlasti

Ako mislite
da pretjerujem s ironijom
mislite da pretjerujem s ironijom
Uopšte me se ne tiče
Bosanska književnost je
mala književnost
Pisac mora pisati za novine
da bi preživio

Da bi bio pisac
potrebno ti je malo više
dokolice nego drugima
Ali kako je imati
kako biti dokon
barem ponekad
kako dozvoliti sebi
takav luksuz
ako pišeš na malom jeziku
i u zemlji maloj
ratom razorenoj
Kako dozvoliti sebi
takav luksuz u ovoj
areni u ovoj gladijatorskoj
borbi od danas do sutra
Kako

Ako
znate odgovor ako
kažete kako
obećavam
da ću vam dodijeliti
orden genija prvog reda

sa zlatnim vijencem
NASTAVITE PISATI, GOSPODINE

Probudio sam se u podne,
a tri sata poslije ponovo mi se spavalo.
Isključio sam ton i buljim u ekran.

Plave me slučajne misli:
tenkovske kolone na prilazima gradu,
leš u raspadanju smrdi na ribu,
riba u raspadanju smrdi
na humanitarnu pomoć,
devedeset druge kupujem ploče
u Sarajevu,
devedeset šeste u Zagrebu saznajem
da se ploče više ne proizvode, ne,
ne, ne šalim se, gospođo,
bio sam, znate, malo pod opsadom,
ne prodajete, znači, ploče uopšte,
nema problema, hoću,
otići ću na buvlju pijacu,
mir, gospođo, mir, rat je kriv,
hladnoća je gora od granata,
vi niste izašli iz rata, bakšiš za sućut,
potrošači i žrtve svih zemalja – ujedinite se
zbog nečega, pojma nemam čega,
gubim oslonce u životu,
uzaludno pisanje poezije,
uzaludno pisanje proze,
smrt ne postoji ako za nju
ne saznaju mediji,
umoran sam...

Zatim još jedan nesporazum,
sa sudijom,
bratom blizancem poznatog rockera,
u čijem sam stanu sjedio s prijateljima.
Odakle mi to sad pade na pamet.
Rekao je da želim da mijenjam svijet
jer sam mlad.
Prigovor, sudija!
Nikad to nisam želio.
Čak ni kad sam stvarno bio mlad.
Radije bih da me svijet, ovakav kakav jeste,
ostavi na miru.

Zatim zove telefonom moj otac.
Pita me šta radim.
Ništa, jarane. Ti?
Nas dvojica smo se počeli upoznavati
tek nakon rata.
Uvijek je govorio da ništa nisam sposoban
uraditi bez njegove pomoći.
Moj otac, bivši direktor.
Kada su opkolili grad,
nije mi više mogao pomoći.
Nezaboravna serija šokova,
kao da su mi elektrode prikačili na
sljepočnice.
Ostao sam živ bez njegovih veza,
a sada, evo, ne mogu pomoći
ni sebi ni njemu.

Šta vi mislite o tome, doktore?
Recite mi prvo nešto o sebi, gospodine.

Doktore, ja sam
pripadnik ugrožene manjinske grupe,
zbog svog imena sumnjiv
na svakom aerodromu,
odgojen u ateističkom duhu,
rođen u gradu susreta
velikih monoteističkih religija,
odrastao u komunizmu,
formirao se uz rock'n'roll,
u mladosti postao žrtva
anahrone nacionalističke ideologije,
preživio vlastitu smrt,
nakon toga se izgubio
u vremenu i prostoru,
počeo da razmišljam o emigraciji
zbog ekonomskih razloga,
odlučio da pisanjem napravim
neki red u svemu i tako
pokušam sačuvati svoju ljudskost.
Pišem na jeziku koji govori
dvadeset miliona ljudi.
Da li da nastavim, doktore?

Nastavite pisati, gospodine.
Dva puta dnevno po dva sata nakon jela.

IZ DNEVNIKA JEDNOG OD NAJVEĆIH ŽIVUĆIH KUHARA

Šest radnih dana u sedmici lomi kičmu savremenog čovjeka. Nije lako, jarane, ali niko te ne pita.

Ušao sam u autobus i otvorio novine. Malo više od pola sata, kao i obično, trebalo mi je da stignem na posao. Na stanici u novom dijelu grada ponovo je stajao čovjek u majici sa slikom Mickeya Mousea. Već treći dan za redom viđam ga na istoj stanici u istoj majici. Zdepast, simpatičnog okruglog lica. Kao da ga je Walt Disney napravio, sinulo mi je dok sam prolazio pored srušenih kuća, napuštenih i od Boga i od CNN-a. U devet sam bio na radnom mjestu, pored velikog lonca sa špagetima u bazi plavih šljemova u blizini grada. Slučajno sam dobio taj posao, privremeno, i još uvijek ne vjerujem šta mi se dešava.

Radio sam do podneva, a onda je na pauzi došao Gaetano. Nije loš čovjek, Francuz. U stvari crnac, rodom sa Martinika. "Gaetano!" dreknuo sam. "Dok ti u Bosni zarađuješ za život, žena te vara sa Jean Marry le Pennom". Nasmijao se, a poslije mi je pokazao široke ožiljke na stomaku. Tamo u Francuskoj napala ga je banda rasista i isjekla noževima. I sjedili smo pored

kasetofona i slušali muziku, nas dvojica ljudi iz zemalja trećeg svijeta. Dobar je čovjek Gaetano, ne priča puno.

“Kasnije moram oprati sve one lonce. Sretan si, Gaetano, što si crnac. Da si bijelac, vidio bi šta je nevolja. A da si imalo pristojan, rekao bi mi: Samo sjedi i uživaj, bijeli gospodine, ja ću oprati te lonce umjesto tebe”. Ne govorim francuski, ali pretpostavljam da me je poslao u neku stvar. “Imaš i pravo”, rekoš na bosanskom.

Prao sam potom lonce, a poslije napravio nekakav sataraš za našu raju. Lokalno osoblje, jeftina radna snaga. Nema koga tu nema, šou živi. Na tri čovjeka barem dva pacijenta. Smijali smo cijelo poslijepodne, a onda je došlo vrijeme da krenemo kući.

Ušao sam u autobus i sjeo. I sjedio, sjedio i gledao kroz prozor. Nakon desetak minuta vožnje ukazale su se prve zgrade. Grad star preko pet stotina godina dočekivao je sa posla jednog od svojih velikih sinova, jednog od najvećih živućih kuhara sa kraja dvadesetog stoljeća.

Iz vremena poslijeratne obnove i izgradnje.

1997.

AMERICAN STORY

Daleke 1492. godine,
u vrijeme kada još nisu
postojali useljenički programi,
Kristifor Kolumbo je krenuo
u obećanu zemlju.

Sa svega dva dolara u džepu.
Bez potrebnih papira.
Trbuhom za kruhom.

Indijanci su mu velikodušno
izdali dozvolu za boravak,
ostalo je historija:

Gomile manje ili više očajnika
krenule su na zapad
i stvorile
jedinu posthladnoratovsku velesilu.
I prvu uistinu globalnu silu u historiji;
to je tačno, čujem vas.
Čujem vas, gospodo kongresmeni.

Sve je to tačno, ali
kada nakon odgledanog filma
ugasim televiziju,
često pomislim na Indijance.

Hvala vam za duhan, dragi Indijanci.
I ja sam ostao bez domovine,
i mene su pokušavali istrijebiti,
zaista ne znam kako bih sve to
podnio bez cigareta.
Pušim tri kutije dnevno,
ponekad pomišljam da dođem kod vas.

Skupa ćemo biti bez domovine,
skupa ćemo biti perači suđa,
radićemo zajedno na parkingu,
biti lučki radnici,
ne mogu nas, koliko sam čuo, platiti
manje od pet i po dolara na sat.

Još nešto da vam kažem.
John Wayne za mene već dugo
nije kauboj nego ono što je uistinu bio:
rasista i generalov dežurni
lovac na vještice.

Još jednom hvala za duhan.
Bez cigareta bih dosad poludio.
Ovu koju upravo vadim iz kutije
popušiću u vaše zdravlje.

LES MISERABLES

Na devetnaestom spratu
ostale su gitare, bubnjevi,
pojačala i snimci pjesama.
Ja sam pisao tekstove i pjevao,
jer ništa nisam znao svirati.
Jedne noći neboder se pretvorio
u buktinju.

“Dragi Ahmede,
cijelu su nas noć tukli iz DDR-a”,
rekla je stara komšinica.
Htjela je reći iz VBR-a,
višecijevnog bacača raketa.
Poslije smo se šalili da su rakete
ispaljivane iz Drezdena.

Ništa bolje od gitare što svira,
vrtio mi se po glavi refren pjesme.
Živio sam u gradu bez struje,
zaboravio da sam ikada bio na koncertu
i sjetio se kako smo se nekada
smijali siromašnim češkim turistima.
Sjetio sam se i nekih sarajevskih
primitivaca
koji su mahali novčanicama od sto maraka
pred raspamećenim varšavskim taksistima.
Ko bi rekao da će jednom ti isti ljudi
gledati u nebo i moliti za pomoć
Boga sa drugog kontinenta.

Dragi Ahmede,
Bio sam nedavno na književnom festivalu
na slovensko-italijanskoj granici,
u blizi grada podijeljenog 1945. godine.
Gosti su bili iz petnaest zemalja.
Vjeruj mi da me nisu pitali
kako je bilo u Sarajevu pod opsadom.
Naivno sam očekivao barem jedno
"How was it, man?"
Ništa.
Kakva crna književnost.
U supermarketu nema mjesta za tragediju.

Pitao sam se, Ahmede,
kako, recimo, objasniti nekome
da je dva dana nakon požara
voda još uvijek ključala u kadi
u tvom stanu na devetnaestom spratu.
I da smo se čak nakon toga smijali
gafu stare komšinice.

Ne znam kako sam se
sjetio naših predratnih svirki.
Tako mi je daleko
ono vrijeme kada sam urlikao refrene,
ti basom tresao zidove,
Berin lupao u bubnjeve,
a onaj što je prešao na srpsku stranu
svirao gitaru,
pa od buke nismo čuli tvoga oca
koji je ušao u sobu, omirisao zrak i rekao:

“Nikad vi, amateri, nećete popušiti trave
onoliko koliko smo mi nekada”.

Nećemo, to je tačno.

Biće manje trave,
ali biće zato više alkohola.
Biće više krađa, ubistava,
psihoza i samoubistava.
Za razliku od vas,
mi ćemo se smijati od muke.
Nećemo imati jedan od najboljih
pasoša na svijetu.
Bićemo Kurdi i skidaćemo
gaće pred carinicima.
Smijaće nam se i omalovažavati nas.
Vaša generacija, amateri,
nije bila talog Evrope kao naša.
Vi, amateri, nikada nećete biti
jadnici kao što smo mi.

MEMENTO

Mladić
dvadesetak godina star Albanac
ima istu kariranu košulju kao ja
Sivo-crveno-crnu
Dugo je u kadru
desetak sekundi
dovoljno da primjetim
da imamo i isti nos
Razlika je u tome
što su pod mojim
prsti s cigaretom a pod njegovim
zgrušana krv
Leš je već preletio Atlantik
Neko će ga pritiskom dugmeta
na daljinskom upravljaču
uskoro skloniti sa ekrana

A tamo daleko
u kući živi čovjek
S gujama se igra doziva kerove svoje
olovnim zrnom te pogađa
tačno te pogađa
Izvukao si se Emire
i otac ti i mati
Otac i mati Paula Celana nisu
Ni Albanac nije
Leži mrtav na nečijem ekranu

U kući živi čovjek
ljubitelj viskija i smrti
i baba sa cvijetom u kosi
S gujama se igraju kerove svoje
na nas puđaju
U suton su zaveli birače svoje
Dezinformisali ih
pa sada kolju siluju i pljačkaju
a inače mrava ne bi zgazili

U kući živi čovjek
ljubitelj viskija i smrti
Na ledini mrtav leži čovjek
Otkrili su plahte u koje je umotan
Doći će komisija okačiti mu
identifikacijsku pločicu o nožni palac
i to je sve

Zgrušana krv pod nosom
Odakle izlazi duša
Da li iz nosa ili iz usta
I koliko izlazi
Koliko to traje
(ako uopšte traje)

Ne znam
ali razmišljam o tome
već sedam godina
od trenutka kad mi je u ruci
zazvečala mortikula
lančić sa metalnom pločicom
i ugraviranim imenom
Viza za onaj svijet

1998.

MADONNA RODILA SINA

Čitam taj naslov u novinama i vrtim glavom. Otac je nekakav engleski režiser: nije, dakle, u pitanju bezgrešno začće. Madonna je - čitam- sretna što može objaviti da je 11. augusta 2000. godine (nakon Krista) rodila sina. Ne vjerujem da će sin ikada doživjeti golgotu. Ali će se, nema sumnje, osjećati kao mesija – mama je veoma bogata.

Ovo što pišem nije mi smiješno. Zaokuplja me činjenica da će većina ljudi preći preko naslova kao da je u pitanju vremenska prognoza, ne videći u tome ništa ni glupo, ni smiješno, ni prijeteće. Mali čovjek-bog-ataš zove se Rocco Ritchie, saznajem, sklapam novine i padaju mi na pamet “druge stvari”.

Na primjer: nova “moda” materinstva bez oca; rasprave oko kloniranja; transnacionalne korporacije; četrnaestogodišnjaci koji iz dosade ubijaju drugove u školi; performance u londonskoj galeriji u kom se sadizam pravda zahtjevima umjetničke forme; šverc nuklearnog otpada u Rusiji; planetarna farsa zbog otvorenog šlica u Bijeloj kući...

Ne čudi me više ništa, ali, čovječe, toliko je onih koji se ne počesu po guzici kada na televiziji vide kako u eksplozijama nestaju toliki ljudi zato što ima mnogo “zanimljivijih”

stvari kao što je, eto, pjevaljka koja je dobila dijete.

Jedan od mojih ljudi na polici sa knjigama još davno hrabro i lucidno zaključuje: *Provala iracionalizma u dvadesetom stoljeću najbolje govori o suludom stanju u koje je racionalizam doveo svijet uništavajući religiju kao nosioca opšteg smisla.*

Pjevačica Madonna rodila sina. Pitam se šta se sve može desiti, recimo, dvadesete ili tridesete godine nakon Roccoa Ritchiea, jer sam, godinama izložen najkrvavijem teroru, izoštrio svoje šesto čulo toliko da znam da je od bofla i obijesti samo korak do masovne grobnice.

NIKO & NIŠTA

Dakle
da rezimiram

U svojim kasnim dvadesetim
na kraju dvadesetog stoljeća
odnosno na pragu trećeg milenija
ja sam još uvijek Niko i Ništa

Niko i Ništa
koji sjedi na prozorskoj dasci
svog neokrećenog stana
Niko i Ništa koji
baca u bašču psima lutalicama
ostatke džigerice sa tanjira
Niko i Ništa
Emir i Šaković
slovom i brojem 2 čovjeka u jednom
koji se šale sa sobom kad god ih
obuzme manija veličine

Niko i Ništa sa književnim ambicijama

Niko govori svom blizancu zvanom Ništa
"Polako čovječe polako
Nikad ne znaš sa pisanjem
Možda ćeš i ti
kao i mnogi drugi ambiciozni
zatresti goru prnuvši u čabar"

A Ništa podsjeća svog blizanca zvanog
Niko
na mračnu ulicu kojom su
jednom davno prolazili
i ubjeđuje ga da će
nakon njihove smrti
ispred zgrade gdje su se tada zaustavili
zgrade sa mramornom spomen-pločom
stajati okupljeni đaci
dok će im profesorica govoriti

“Ovdje
baš na mjestu gdje upravo stojim
daleke 1995 godine
u jeku žestokih napada
na našu domovinu Bosnu i Hercegovinu
tada anonimni Emir Šaković
pristupio je otvaranju šlica
i izvršio mokrenje
zadovoljivši tako fiziološku potrebu
te ujedno simbolički izrazivši
nezadovoljstvo svijetom
u kom je živio

Draga djeco
prije nego što krenemo u obilazak
samoposluge i mesnice
gdje je obično kupovao
moram vam reći
da je bio originalna ličnost
i da mi je veoma žao
što ga nisam poznavala”

BIVŠI I NIKAD VIŠE UJEDINJENI

Hodi ovamo gospodine
ili družę
ili kako već
da te nazovem
budući da ne volim riječ pjesnik
Isuviše je profanisana i smiješna

Hodi ovamo stvorenje jedno
dosta si se vrzmao po meni
hoću da te se riješim
hoću da te zaboravim

Hodi ovamo
dođi dođi po inspiraciju
Tako tako tako
Bravo
Upao si u zamku ptico
papagaju raspjevani
Upravo sam te zauvijek okačio o klin

Dok visiš gore
iskoristiću priliku da ti kažem da si
predubok za moj džep
družę aristokrato
Nemam dovoljno ni za sebe
a komoli za tvoje luksuzne potrebe
Rastao si u blagostanju
Treća generacija Mannov dekadentu
a onda su ti najednom
konfiskovali mladost

Znam da je teško pomiriti se
ali bolje je da priznaš sebi
da jednostavno nisi imao sreće

Upamti dakle
upamti da si pisao poeziju
upamti da si
bivši i nikad više ujedinjeni
Ispričaj jednom unucima
(slobodno jer te neće slušati)
da si ove redove napisao
pod nepodnošljivim okolnostima
i bez objašnjavanja priznaj
da paradoksalno zvuči
kada kažeš da nikada
ne bi pisao poeziju
da nisi imao sreću da budeš u ratu
Imaćeš tešku starost družu aristokrato
Mladost će se u tebi rascvjetati kao bolest
Stara Neprilagođena Prznico

Dobro pisati znači shvatati
a shvatati znači
živjeti u limbu - imaj to na umu
Ne zavidi vrhunskim perima
Ostani visiti na klinu
ja ću te snabdijevati hljebom
i medom da ga staviš pod jezik
za praktične potrebe

Ne postani oholi mizantrop
ali znaj da su ljudi većinom ljudi
obični indiferentni patuljci
Isto tako ne vjeruj previše
ni onoj ugroženoj Manjini
Ni njima ne smiješ uvijek
okrenuti leđa

MOLBA GENERALNOM SEKRETARU

Danas je
nakon duge i teške bolesti
preminuo Emir Šaković
istaknuti javni radnik
Bio je poznat po duhovitosti
i svakojakim budalaštinama
Njegova neobična biografija
obilovala je strateškim promašajima
a njegov rani odlazak
predstavlja nenadoknativ gubitak
za domaću i međunarodnu javnost
Sahrana posmrtnih ostataka preminulog
obaviće se na gradskoj deponiji smeća

Autor ove smrtovnice
priznaje da je navedene redove
napisao protiv uroka
da se izliječi od dekadencije
i dječijih bolesti pisanja
želeći da živi šezdeset godina
60
Ni manje ni više

O Bože
ispiram tvojim imenom usta
bez suvišnog i lažnog poetiziranja muke
pominjem te znajući
da je to psihološka reakcija
čovjeka u graničnoj situaciji
Ne znam da li postojiš

ali znam da postoji
ispred mene zid
Ne znam da li postojiš
ali ako postojiš
iz pouzdanih izvora znam
da si Generalni Sekretar Svemira
i da možeš pomoći
Samo ako hoćeš

Htio bih podnijeti molbu
Evo o čemu se radi
Nemam obrazac kod sebe
i zbog toga ova poslanica

Učini konačno nešto sa mnom
nešto konstruktivno
učini me
društveno korisnim subjektom
Stavi mi osmijeh praktičnog blesana na lice
smjesti me u ured i stavi mi
kravatu oko vrata
kravatu kojom ću obrisati nos
kravatu kojom se neću objesiti o luster
nakon nove traume
nakon novog ožiljka
Učini nešto
oštar um zabio mi se
u meko srce
Nagledao sam se u životu
dovoljno krvi i moglo bi doći
do prijevremene tromboze

Dosta mi je više
Pehlivanim nad svojim životom
kao akrobat na žici
Mogao bih se survati u dubinu
u vlastita govna
a neće biti CNN-a da to ovjekovječi
Neznani junak
one more victim one more loser
Zavrni mi ruku kad god posegnem
za čašom u kojoj nije sok

Procesiraj moju molbu
Samo brzo ako može
Urgentno je

Znam da ima hitnijih slučajeva
znam da ljude ubijaju
da žene siluju ali
i ja sam običan smrtnik
koji najviše voli sebe

Učini nešto čovječe pardon pardon
Bože pardon
Najviša Instanco
Gospodine Generalni Sekretaru
Nešto moraš učiniti
Izmakni već jednom stolicu
ovom đavlu koji sjedi u meni

Ali samo bez jeftinih i nekusnih
egzaltacija bez anđela i vjerskog ludila
Bez ideoloških matrica također
Kao i bez žene sa kojom ću
voditi ljubav
u papučama

Najbolje bi bilo
da platiš običnom građaninu u meni
da raspali nogom u dupe
ovog zadrskog
piskarala
mog druga zvanog
alter-ego

BOSANSKI EMIGRANT U SARAJEVU

Šta još uvijek radim u Sarajevu?
Hm, složeno pitanje
zahtijeva složen odgovor.

Šta još uvijek radim?

Dišem, hodam, pušim, pijem
kafu, pivo, rakiju, vino
po veoma povoljnim cijenama,
ali veoma nepovoljnim po zdravlje.
Jedem meso nepoznatog porijekla
po veoma povoljnim cijenama
i ponekad spavam
sa mesom nepoznatog porijekla,
ali besplatno.

Šta još radim?

Pišem knjigu u prvom licu
pod radnim naslovom
"Život je pirova pobjeda".
Govori o ratu i problemu identiteta.
Bolno, duhovito i poučno štivo,
Možda ga jednom i završim.

Šta si radio u zadnje vrijeme?

Bio sam u inostranstvu
i zabavljao prijatelje u kafani,
mada mi nije bilo do zabave.

Neko je zatražio vic,
pa sam protiv svoje volje
podigao kriglu piva u zrak i rekao:
“U Bosni se ništa nije desilo - niko nije
ubijen”.
Vic im se baš nije dopao, pa sam pojasnio:
“Budite sretni što imate zemlju.
Ja sam iz fantomske zemlje
i zato imam fantomske bolove”.

Sve sam to govorio
gdje nije trebalo i kad nije trebalo. Bravo.
Opet sam dokazao sebi da sam majmun.
Majmun i pijanac.

Majmun i pijanac
nazdravljali su jedan drugome,
ne primjećujući nikoga oko sebe,
i raspravljali o svojoj nevolji.

“Ti si terorist”.
“Nisam, bez obzira na pasoš i
vjeroispovijest”.
“Ti si naivan i neoprezan čovjek”.
“Jesam, mada sam iskusan”.
“Kako se zoveš?”
“Zovem se anonimno”.
“Zašto nemaš para?”
“Zato što živim u Banana Republici”.
“Gdje je to?”
“To je iza Željezne zavjese”.
“Zašto tamo najgori prolaze najbolje?”
“Zato što su najveća đubrad”.
“Ko te je pokrio Željeznom zavjesom?”

“Neko do srži pokvaren”.
“Zašto je to učinio?”
“Zato da bih ostao bez snova”.
“Koje je boje nebo?”
“Nad Berlinom ili nad Sarajevom?”
“Nad Sarajevom”.
“Nebo nad Sarajevom je boje tumora”.
“Gdje ti je ona cura?”
“Tamo gdje ja nisam”.
“Zašto tebe niko ne razumije?”
“Zato što me ne razumije”.
“Zašto te ne razumije?”
“Zato što sam bosanski emigrant
u Sarajevu”.

BUDI PATRIOTA, FRAJERU

Odakle toliki ološ među mojim
sunarodnjacima?

Kakvo je to pitanje?!
Naša zemlja je nedavno izašla iz rata.

To znam, ali odakle toliki ološ oko mene?
Nemoj pljuvati po svojoj naciji,
kakav si to čovjek?

Odakle toliki ološ među mojim
sunarodnjacima?
Odakle je izmigoljio,
šta je sa deratizacijom?
Svi govore o naciji, niko o deratizaciji.

Znaš, naša zemlja je bila žrtva
divljačkog napada.
Znam, upravo zato i pitam.
Ima među nama i čestitih ljudi.
Znam da ima,
ali sad govorim o banditima.

Pogrešno razmišljaš, pogrešno.
Dođi sebi, čovječe, piši
u nacionalnom interesu.
A kako se piše u nacionalnom interesu?
Ne znaš?
Ne znam.

To je veoma jednostavno.
Nije uopšte teško, trebaš samo
biti primitivan i pokvaren.
Prije nego što pozoveš na odstrel čovjeka,
pozoveš se na tradiciju vjerske tolerancije.
Sakriješ se potom negdje
gdje te Bog ne vidi
i napiješ se.

Vidi ti njega, on bi o licemjerju,
o, navodno, krizi morala?!
A sinekura?
Piši o krizi morala, nema problema,
ali piši tako da zaslužiš sinekuru.

Trudi se da stvari postaviš jasno:
mi smo bez iznimke dobri,
a drugi loši i gore od toga.
Nije teško, moraš samo ubijediti sam sebe.
Moli se pet puta dnevno na javnom mjestu,
a po potrebi intenziviraj kampanju molitve.
Mrzi Rushdiea kao da ti je ubio oca.
Budi poltron i licemjer,
ali znaj da si to zbog viših interesa.
Nije problem, sve si naučio u komunizmu.
Pazi šta pričaš i pred kim pričaš,
Bog sve vidi i čuje.

Još nešto:
Razmišljaj anahrono, to je danas moderno.
Njeguj arhaičan jezik
i zastario književni izraz - to rulja voli.
Podilazi rulji, publika je publika.

Kada vidiš čovjeka u nevolji,
govori mu s ljubavlju o naciji.
Čovjek u nevolji je budala,
vjerovaće da mu pomažeš.
Vodi svakodnevno ljubav s nacijom.
Budi kurva veća od nje, pamet u glavu.

Budi principijelan, nema problema,
ali naplati svoju principijelnost.
Budi patriota, frajeru.

1999.

**MOJ ANĐEO I MOJ ĐAVO
NASTAVLJAJU
DAVNO ZAPOČETU POLEMIKU**

Moj anđeo i moj đavo
prisiljeni su da se podnose
i silom prilika često razgovaraju.
Uvaljuju me u mnogobrojne neprilike,
obično finansijske prirode.
Ne daju mi da nađem posao
i postanem ugledan građanin
i ne mogu da se pomire
sa duhovnom, materijalnom i moralnom
katastrofom koja nas okružuje.

Jedan je tvrdoglav, drugi nepredvidiv.
Sinoć su me u sitne sate posjetili
u mom stanu u centru grada.

Đavo je sjedio u fotelji,
noge je prebacio preko tabureta,
a anđeo je lepršao ispod plafona
sa čašicom brendija u ruci.
Polemika je bila ozbiljna
i privukla je mnoge:

moje bivše cure, moje prijatelje,
moje roditelje, moje bivše prijatelje,
moje bivše i sadašnje neprijatelje,
nekoliko pisaca s police s knjigama,
zatim sve one koji me ogovaraju
i čija imena, naravno, znam
i sve one koji vjeruju u mene,
a njih je, mislim, još uvijek dosta.

Đavo se nakašljao i uzeo riječ:
"Bog je ratni zločinac".

"Ne, ne, ti i još mnogi
s imenom i prezimenom
odgovorni ste za genocid i pljačku",
replicirao je anđeo.

"Hoćemo li još po jedno piće", pitao je đavo.
"Još samo po jedno", rekao je anđeo.
"Još samo po dva, ne brini".
"Nećemo toliko".
"Hoćemo, hoćemo, snaći ću se ja za pare".

Đavo je nastavio:
"Sve se zbiva kako odredi Bog.
Shodno tome, Bog je
odgovoran za opsadu Sarajeva".

Anđeo je bio pritjeran uz zid,
pa se pozvao na Martina Heideggera,
svjestan činjenice da se dotični gospodin
iskompromitovao u doba nacizma:

*“Kada Bog i ne bi postojao,
trebalo bi ga izmisliti.
Bez njega se ne može letjeti”.*

“Bez Heideggera se ne može letjeti?!”
“Ne, bez ideje ne može”.
“A zašto da letiš?”
“A zašto da ne letiš?”
“Bolje je što razgovaramo uz piće
nego za pisačim stolom”, rekao je đavo.
“Nećeš upropasti naš talenat,
sutra ćemo početi ozbiljno pisati”,
odgovorio je pijani anđeo.

“Pusti pisanje, popij još jednu”.
“Ostavi me na miru”.
“Gdje ćeš?”
“Idem spavati”.
“Čekam te u fotelji kada
shvatiš da ne možeš zaspati”.

Anđeo je bio umoran od leta.
Uz određene probleme u navigaciji,
odlepršao je do sudopera,
istresao piće,
a potom uspješno aterirao u krevet
i počeo blaženo hrkati.

POST FESTUM

Nisam pobjegao na vrijeme,
kada je rat počinjao,
sada su granice zatvorene.
“Život kažnjava one koji zakasne”.
Ko je to rekao?
Gorbačov? Mislim, nisam siguran.

Prolazio sam danas gradom
i ispred svake zapadne ambasade
vidio Saigon.
Poslijepodne sam gledao
tv-emisiju o prelasku u novi milenij.
Autor emisije je pun vjere u bolje sutra,
a ja, ja sam se samo
kiselo smijao.

Bolje sutra, znači.
Brzina življena, preobilje informacije,
automatizam, infantilnost,
nedostatak smisla za humor,
neograničene mogućnosti
manipulacije, indiferentnost...
Nadam se da se sve neće završiti u krvi.

Dobro, moguće je da prestrogo sudim,
da stvar gledam samo sa jedne strane,
ali
u posebnom sam psihičkom stanju
i čovjek tada čini greške...

Srce je osigurač.
Kada pregori nastaje kuršlus
i mozak se lagano gasi.
Slijedi nekoliko razmišljanja
koja mi se u ovom trenu grušaju u glavi.

Rat.
Imao sam 22 godine kada je počeo.
Prosuti mozgovi na pločniku,
otkinute ruke, noge,
konc-logori,
nakon 50 godina ponovo konc-logori.

Imao sam 22 kada je rat počeo.
Sad mi je 30.
Optimista i po.
I?
Šta sad?
SAD.
Sjedinjene američke države.

“You are Russian? Sakovic. Russian?”
“No”.
“Polak?”
“Bosnian”.
“What in fact...”.
“Daj odjebi”.
“I don’t understand”.
“I do”.

A htio bih, recimo, da mu kažem
kako sam početkom rata
imao njemački šmajser
star pedeset godina,
ukraden iz muzeja,
ali nisam siguran da je ikad čuo
za drugi svjetski rat, niti zna
gdje je Vijetnam,
ali, naravno, zna on jednog veterana,
ovaj mu je rekao...

Dosta o tome.
Moj sat nije navijen za Ameriku.
Imam 30 godina,
dnevno gubim dva sata pijući kafu...
Ne znam.
Vidjećemo, rekli bi slijepci.
Vraćam se na stvar.

Početkom rata
stigli su na barikadu
nekakvi novinari sa Novog Zelanda,
i ja sam pričao u kameru nešto "bitno"
umjesto da sam bježao iz grada,
ali su zato
neki John i njegova žena Linda
sjedili zavaljeni u kauču
i vodili sljedeći razgovor:
"Look this kid, Linda".
"How old is he, what do you think, John?"
"Where is Bosnia, Linda?"

Toliko o ratu.
Odbranio sam svoju Banana Republiku.
Živjela Banana Republika!
Živjela!
Živjela korupcija!
Živjela!
Živjela socijalna bijeda!
Živjela!

Previše si sarkastičan, čovječe.
Prestani, dosadan si.

Hoću.

Hoću da kažem da
kao i svi koji pišu
i ja mislim da mogu biti odličan pisac.
Zašto da ne?
Danas je toliko pisaca da se,
prije ili kasnije, neće znati
ko je dobar, a ko ne.
Kula babilonska, navali narode,
još malo pa nestalo.

Prestani, dosadan si.

Hoću da kažem nešto drugo.
Šta?
Nešto vrlo bitno.
Prestani s glupostima.
Neću da prestanem.
Prestani.

Ne.

Ne kažem da ratovi prave pisce,
ali prave ih udarci,
pravi ih proturječje
u njima samima.
Što je unutarnji sukob žešći,
to je pisanje jače...

Pun sam loših misli,
napadaju me kao čopori pasa,
napadaju me kao čopori ljudi
koje su napujdali nacionalni pjesnici,
privrženici krvi i tla,
jednom riječju - seljačine.
Pun sam loših misli, trebao bih to
izbaciti iz malog mozga, ali
to ne činim zato što o tome mislim
pisati.

Šta ćeš pisati?
Knjige.
Zašto?
Zato što sam budala.
Gdje ćeš pisati?
Negdje.
Gdje?
Ne znam.
Misliš li da možeš?
Ni to ne znam.
Kako?
To znam.
A šta znaš?
Znam šta znam.

MI SMO ŠAMPIONI

*"Biti ili ne biti? pitanje je sad.
Kakvo pitanje? odgovori, ljubavi.
Pitanje političko".*

Wisława Szymborska: Djeca epohe

Kasno poslijepodne, odjekuju
pucnji sa Jevrejskog groblja.
Strijelcu je dosadno: obaračem kalašnjikova
oponaša ritam navijačke pjesme.

Ispod groblja je sportska dvorana.
Ritam pucnjeva, navijanje...
Davno je bilo, prisjećam se:
zastave, žamor, pune tribine.
Prvi na teren, sa loptom pod rukom,
izlazi Miki Berkowitz sa brojem devet.
Maccabi iz Tel Aviva hara
evropskim Kupom šampiona.
"Palestina, Palestina!" skandira dvorana.
U prvim redovima nekoliko
sarajevskih studenata Arapa,
u tradicionalnim nošnjama.
Plešu, skaču, podižu visoko
dva prsta u znak pobjede.
Mali sam da shvatim:
"Ovo je Bosna, Ovo je Bosna!"

Otac redovno prati vijesti.
Novi televizor, u boji.
Ariel Sharon na kupoli tenka,
opsada Bejruta, pokolji u Sabri i Šatili.
Kradem trešnje po baščama,
ponekad izmlatim sestru,
jedem slatkiše ispred ekrana.
Akcija MOSAD-ovih agenata u Tunisu,
ubijen Abu Ijad, suze u Arafatovim očima.
Crtani film u sedam i petnaest,
prah i pepeo Koramšara, borbe za Abadan,
leševi u močvarama,
plamen u rafinerijama luke Fao,
voštano Homeinijevo lice,
amidža građevinac u bazi Hadita,
300 kilometara od Bagdada.
"Strina, je li tako da se kod njega ne puca?"
"Ne puca".

Fotografije u kartonskoj kutiji,
nikad ih nismo slagali u album.
Gledam već pola minute:
sestra i ja pored Djeda Mraza
sa slikovnicama u rukama,
u mojim Arapin Abdul,
u njezinim Havajka Tarita.
Vidim naš stari gramofon, prisjećam se:
razbijamo singlice i galamimo,
leti kroz prozor Adriano Celentano.
"Razbio se Adriano, zvani Frizbi".
"Dosta je bilo i tebe, Adriano".
"Nećemo razbiti Abbu?"
"Nećemo, oni su dobri".

Na terasi pod prozorom
mili komšijina barska kornjača.
Čekamo da nam priđe bliže.
“Viktore, hraknuli smo ti kornjaču!
Vodi je u auto-praonicu! Viktoreeee!”
Mati je ljuta, ruži,
ništa nam nije k'o u druge djece.
Blaga je, ne zna udariti.
Dok spava, crtam joj hemijskom olovkom
automobil na nožnom listu,
krmaučem u kuhinji:
“Znači, ne daš?” buni se derište
i trči ljutito u sobu.
Vadi iz ormara crvenu kutijicu
i vraća se u kuhinju.
“A šta je ovo, je li?” govori
i baca joj pred noge prezervative.
Goni ga po kući, zamahujući kutlačom.

Napadi astmatičnog bronhitisa.
Pomodрила su mi usta u ambulanti,
ispod maske sa kisikom, zatim
idemo na more, promiču kuće i
plastovi sijena, vode me u lječilište, zatim
jedem polovicu jabuke na klupi.
“Kako vam je mali?”
“Dobro, puno bolje”.
Potpuno je ozdravio nakon rata
na Foklandima.
“Zašto je zovu Čelična Lady?”
“Zato što joj muž radi
u čeličani”, odgovara otac.

Napokon su pronašli tijelo Alda Mora.
U automobilu na periferiji,
bilo je izrešetano kao sito.
U našoj zemlji je sigurno,
u našoj zemlji je najsigurnije na svijetu.
Možeš spavati na klupi u parku
i niko te neće opljačkati.

Otac me uči da udaram u nos i bradu.
“Ali samo ako on započne prvi.
Napni mišić, da vidim”.
Priča o nekakvim Spartancima.
Svake noći piše do u sitne sate.
Dobar stil i lijep rukopis, strastveni pušač.
Perspektivan, ali isuviše filantrop
za veliku političku karijeru.

Izvukao me je sa časa u školi.
“Idemo, plavi!” vičemo.
Na drugoj strani stadiona su navijači
sa crveno-bijelim zastavama.
Ima ih dosta, grlati su,
navijaju za klubove iz Beograda.
Utakmica se lomi, dramatično je.
Protivnički igrači startuju donom,
pucaju kosti, odmahuje rukom
djelitelj pravde.
Zaista nam nije naklonjen,
faulovi se vide iz aviona.
Ali ne damo se, imamo sportski duh,
napinjemo mišice, ginemo
za svaku loptu, igramo
do posljednjeg zvižduka.

Utakmica za slom živaca,
utakmica za anale.
Herojski se branimo u šesnaestercu,
vadimo lopte sa same go-linije.
Protivnik je namjestio nišanske sprave.
Topovski udarac u živi zid,
neko je u buketu igrača pao
na travnati tepih.
Sijevnula je desnica
i odletjela na drugi kraj grada.
Hladan tuš za domaćine.

Dramatično je, branimo se.
Umjesto povrijeđenih
ubacujemo u vatru osamnaestogodišnjake,
junoše, vodonoše, topovsko meso.
Uzvrćamo munjevitim kontranapadima
s krila.
Utakmica za slom živaca,
u navijačkom ritmu pucaju puške.
Podižem visoko ruke i skandiram:
"Mi smo šampioni, mi smo šampioni!"

1995-1996.

PLATFORMA ZA DALJE DJELOVANJE

NAJOZBILJNIJE RAZMIŠLJAM

Možda ću se naći
na obali okeana
pored velikog roštilja
u društvu prijatelja
ko to zna

Možda ću se naći
u gradu bez drveća
u stanu
na tridesetom spratu
iskolačenih očiju
s fildžanom u ruci
jedinom uspomenom na domovinu
ko to zna

Možda ću se živ zakopati
možda ću sretno živjeti
u rodnom gradu
Pojma nemam
sve je u Božijim rukama

U životu
u budućnosti
ima toliko mogućnosti
Konobar
noćni čuvar novinar
operater na kompjuteru
raznosač pica kao moj rođak
Mogao bih se također
zaposliti u cirkusu
u nekoj dalekoj zemlji

Naplaćivao bih WC
doživio romansu
s letačicom na trapezu
S vremenom bih vjerovatno
uznapredovao i postao slavan
Neprikosnovena zvijezda
Kakvu bi sam predstavu prikazivao
Veličanstvenu predstavu

“Dame i gospodo
Pred vama je mali čovjek
ali veliki tragičar
Dolazi iz jedne čudne zemlje
na granici svijetova
Ne guta noževe ne guta vatru
on -dame i gospodo- guta knedlu
Večeras će samo za vas
izvesti svoju veliku tačku
Govoriće iz trbuha o svom pravu na život
Aplauz molim”

Ima toliko mogućnosti
u životu
u budućnosti

U zadnje vrijeme
o ovoj s cirkusom

najozbiljnije razmišljam

Poetsko svjedočanstvo

Pisati o Sarajevu i Bosni je stvar elementarnog poštenja, koje se kod Šakovića ogleda kroz saznanje, svjedočenje i stil. Postati svjedokom, a ne sudijom – jedini je moral sa kojim raspolaže autor. Egzistencijalna pitanja ovdje nadvisuju „poeziju“ i filozofiju postajući tako i jedno i drugo. Poezija je prostor za razgovor, mogućnost da se ispriča priča.

*Skuplja je kokoš
Kokoš je danas veoma skupa
Kokošji život je veoma jeftin
I život čovjeka je veoma jeftin
Što je jeftinije
Život čovjeka ili život kokoši
- pitanje je sada*

(Još jednom i još jedno razmišljanje o čovjeku)

Kada se pročita „Papagajeva pjesma“ mislim da se može čuti kako se iz užasne kakofonije prelazi u zvukovni sklad ali i egzistencijalni nesklad 20. stoljeća. Ogoljena stvarnost bez patetike. Ne znam na koji će način buduće generacije pisati a i čitati (o) agresij(i)u u Bosni i Hercegovini, ali vjerujem da je za aktivne sudionike, učesnike bosanske tragedije, ovo jedini prihvatljiv stil – bez kićenosti diskursa, ogoljen do očaja, i ako već hoćete - istinit.

*Budi se snajperist
u penzioneru sa devetog sprata*

*Prije nego krene na posao
pije dvije šoljice kafe*

*budi se ubica u porodičnom čovjeku
heroj se budi u marginalcu
general poslije bitke
budi dezertera u vojniku*

(Papagajeva pjesma)

“Papagajeva pjesma“ se, kao i cijela zbirka poezije, napaja iz bosanske ratne svakodnevnice koja uslovljava „buđenje“ različitih ljudskih poriva. Nešto kao filozofija Jin /Jang, učenje o dualizmu koje nije u suprotnosti. A šta će se iz nas ispoljiti, dobro ili zlo, ponajčešće ovisi o kontekstu društvene zbilje.

Zbirka poezije “Pjesme iz pouzdanih izvora“ razbija sve konvencije lirske književnosti, inkonponirajući u nju motive koji izražavaju osamljenost, izgubljenost, tjeskobu i strah kako od ratnog tako i postratnog perioda bosanske svakodnevnice. Drama postojanja lomi knjigu na dva dijela (pomenuti ratni i postratni period) i postavlja prividnu (retoričku) dilemu: šta je teže, junaci – slušati i gledati granate i smrt ili čekati na posao pred punim izlogom supermarketa?!

*Kakva crna književnost.
U supermarketu nema mjesta za tragediju*

(Les Miserables)

Za Šakovića ta dilema ne postoji. Prvo je ako ništa u moru besmisla smislenije, a drugo je bolno ponižavajuće jer u sebe već uključuje i ono prvo kao dio povijesti, pa je time i teže. Ideja i poenta zbirke se nalazi u ovim stihovima, koji se uvijek obnavljaju na različite načine. Poezija kao ispovijest – da, ali emocije ovdje nisu prepuštene same sebi, nego su sastavljene od predmeta za oblikovanje sa kojima se ostvaruje prava, istinska lirika u kojoj pjesniku nije cilj da pokazuje i prikazuje ljepotu, nego da govori istinu.

*Ljudska sudbina je jednačina
Sa previše nepoznatih
Jedan nije bio tu
drugi je poginuo u ratu
treći
on o svemu tome piše*

*Upravo podiže
Glavu i opisuje nebo
Opisuje ga
rječnikom meteorologa i spikera
jer jedino se tako ne stidi*

*Olačno sa povremenim padavinama
Ako se poboljša
bezbjedonosna situacija
lastavice stižu na proljeće*

(Tri sudbine i opis neba)

Autor se u ovoj kao i u ostalim pjesmama poigrava sa plitkošću otrcane konverzacije, besmisla, gotovo automatsko-malograđanskog govorenja (mukanja). Sve

što je veliko i jako, ovdje se opisuje trezveno, jednostavno i banalno, da boli. Cilj je jasan, najprije se trebalo dobro narugati standardnoj kićenosti pjesničkog diskursa koji kao takav ne može da otvori osnovna egzistencijalna pitanja, razotkrije stereotipe, potkopa jezik novopečenih građana, da podrije i ismije psihologiju, i ako ništa pokaže prstom na moćnike nesreće.

*...Zanimljiv tekst u novinama
O Miloševićevom sinu
Uz pomoć policije
u svojoj diskoteci je pretukao
Čovjeka koji ga je krivo pogledao*

*U prozoru blješti nebo
Bolnički bijelo
Bez i jedne ptice*

Jezik je ovdje retorička ljuska koja je ostala pošto su se sve pjesnikove životne dogme odigrale tačno onda kada je Šaković odlučio da poezijom posvjedoči o sarajevskoj drami postojanja.

To naravno ne znači da je ovdje jeziku uskraćen prostor. Čak šta više, Šakoviću je izuzetno važan jezik. Ali u odnosu na "klasičnu poeziju" promjena ima. One bi se prije mogle shvatiti kao novi oblik upotrebe jezika nego poricanje njegove "slave" u duhu nekih modernističkih književnih teorija. Novi oblik je primjetan već i zbog toga što se lice Šakovićeve priče nalazi u situaciji temeljno različitoj od situacije kakvom je odisala poezija prije 1992. godine.

*A ona,
glavni sporedni lik ove priče
Bila je predivna cura.
Zaista za jednokratnu upotrebu.
Kao i ja, uostalom*

Svaki put iznova Šaković upozorava da idila ne može opstati u ratu. To je stvar unutarnje strukture zbirke koja se napaja životom ratne svakodnevnice, a ne pjesnikovim ličnim stavom prema ženama. U krajnju ruku, nepristojno je nekom obećati ljubav (to je već vremenski slijed) ako se ne može jasno razgraničiti ono danas od onog sutra. Sve elementarne vrijednosti su srušene. Romeo i Julija ne postoje, postoji samo bezbroj njihovih sljedbenika koji ih kvalitetom ironiziraju.

Povremenim jakim rečeničkim naglascima, shemama ponavljanja, banalnim mikrosituacijama, ironijskim metaforama slobodni stih ovdje ostvaruje sasvim specifičan ritam, koji se nalazi između "čvrstog ritma" vezanog stiha i "slobodnog ritma" žive riječi. Na vrlo jednostavan način Šaković nas iznenađuje povezivanjem riječi i pojmova iz veoma različitih područja ljudskog djelovanja ("Viva la Muerte"). Intertekstualnim igrama ironizira, banalizuje utvrđene sisteme vrijednosti iz prošlosti dovodeći ih, na taj način, u novi prostor aktuelne sadašnjosti. Takav je slučaj sa svojevrsnim "modernističkim" zahtjevom da se poezija nakon Aušvica mora pisati, ako ništa, na drugačiji način. A kako da se piše nakon Bosne ?

*Ima dana kada slušam
Kanarinca iza rešetaka
dok cvrkuće govorim mu
o mogućnosti pjevanja
nakon Auschwitza*

Jezičko oponašanje i prikazivanje primjereno je stanju i radnjama u kome se nalazi (ili još uvijek nalazi ?) bosanski čovjek: agresija, smrt, hladnoća, glad, pomjerene granice moralnosti, izopačenost državnog sistema, laž, malograđanština... Otuda banalizacija jezičkog izraza (forma pokazuje ono što sadržina prikazuje) koji na trenutke pretenduje ka krajnjem besmislu, da bi se svaki put iznova, onako kako to zna da radi nada uz nesreću, pojavila, ispod poplave stihova, jezovito poznata priča o “poniženim i uvrijeđenim“. To je u isto vrijeme i jezička maskarada i privid retoričkog očajja.

Sve pjesme su prije svega “prizemljene” i to u dvostrukom smislu riječi: s jedne strane formalno odgovaraju atmosferi iz koje su potekle, a sa druge strane na nivou su običnih malih ljudi, lišene zagonetnih blistavila ustaljenih, stereotipnih simbola.

Šakovićeva poezija na lucidan način svjedoči kako se sa lakoćom od svakog pojedinačnog života može ostvariti pjesma nekoherentnosti, bola i straha. Cijelo vrijeme tu je prisutan neki karikirani humor iz doba početaka filmske umjetnosti u kome se naglašavaju beznačajne geste i pokreti, a koji opet shemom jednostavnog rečeničkog iskaza prelaze u tragediju postojanja.

Kako čitalac/čitateljica napušta stranice prvog dijela knjige, tako se suočava sa pjesnikom koji je, tako reći, prošao kroz historiju, da bi u drugoj polovini knjige, eri postratnog sarajevskog perioda, otkrio zastrašujuću istinu o nemogućnosti ljudskog izbora. Svi pojedinačni moralni stavovi ovdje su potkopani. Kroz ove stihove ne izbija određeni sud nego određeno iskustvo, a struktura pjesničke slike govori: a kako drugačije pisati o ratu koji je harao Bosnom?, nego li ogoljeno, precizno, jasno, bez patetike.

Edin Pabrić

PJESME IZ POUZDANIH IZVORA

PODNOŠIM UVODNI REFERAT

Papagajeva pjesma 6

PJESME IZ POUZDANIH IZVORA

Javna tribina u Las Vegasu 12
Mišja groznica 15
Neboderi i zvijezde nad gradom 17
Tri bilješke iz dnevnika 19
Nokturno 22
Pjesma iz pouzdanih izvora 24
Kralj undergrounda 26
Pregovori s dušom 29
Neobično jutro ljeta Gospodnjeg 1996 32
Sjećanje na Bukowskog 35
Ima dana kada preduzmem određene korake 38
Savjeti port-parola filozofa 41
Još jednom i još jedno razmišljanje o čovjeku 43
Na tržištu savremene poezije 45
Poslijeratni putopis 47
Tri sudbine i opis neba 49
Alisa i Emir u zemlji čudesa 51
Saopštenje za javnost 53
Bilans ljetne noći 55
Otvoreni demokratski dijalog 58
Pisati u teškim vremenima 61
Nastavite pisati, gospodine 63
Iz dnevnika jednog od najvećih živućih kuhara 66

American Story 68
Les Misérables 70
Memento 73
Madonna rodila sina 76
Niko & Ništa 78
Bivši i nikad više ujedinjeni 80
Molba generalnom sekretaru 83
Bosanski emigrant u Sarajevu 87
Budi patriota, frajeru 90
Moj anđeo i moj đavo
nastavljaju davno započetu polemiku 93
Post festum 96
Mi smo šampioni 101

PLATFORMA ZA DALJE DJELOVANJE

Najozbiljnije razmišljam 108

POGOVOR

Poetsko svjedočanstvo 111

